

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 67 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 67 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Doi Number:
<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3760>

BEDENSEL, İŞİTME VE GÖRME ENGELLİ SPORCULARIN SPORA KATILIM MOTİVASYONLARININ İNCELENMESİ

EXAMINATION OF MOTIVATIONS OF PHYSICALLY, HEARING AND VISUALLY IMPAIRED ATHLETES

Tuğba MUTLU BOZKURT*
Gönül TEKKURŞUN DEMİR**
Mücahit DURSUN***

Öz

Bu araştırmada, bedensel, işitsel ve görme engelli bireylerin spora katılım motivasyon düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma betimsel türde tarama modelinin kullanıldığı bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubu; farklı branşlarda müsabakalara katılım sağlayan 47 kadın (%66,2), 92 erkek (%33,8) olmak üzere 140 engelli sporcudan gönüllülük esası ile oluşturulmuştur. Veri toplama aracı olarak Tekkurşun, İlhan, Esentürk ve Kan (2018) tarafından geliştirilen “Engeli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği (ESKMÖ)” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilen analizinde frekans, aritmetik ortalama, standart sapma; Bivariate Correlation Testi, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak sporculuk yılı ve yaş arttıkça sporculara motivasyonsuzluğun anlamlı şekilde arttığı, milli sporcuların içsel motivasyonlarının anlamlı şekilde yüksek olduğu ve engelli sporculara spor katılım motivasyonunun tüm boyutlarında cinsiyete göre bir farklılaşma olmadığı belirlenmiş olup, bedensel, işitsel ve görme engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının içsel motivasyon alt boyutunun yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bedensel Engelli, İşitme Engelli, Görme Engelli, Spora Katılım Motivasyonu.

Abstract

In this study, it was aimed to investigate the motivation level physical, auditory and visually impaired individuals to participate in sports. This research is a study using descriptive type screening model. The sample of study was formed on the basis of volunteerism from 140 athletes with disabilities, 47 female (66.2%) and 92 male (33.8%), participating in competitions in different branches. As a data collection tool, the “Sports Participation Motivation Scale for Individuals with Disabilities” (SPMSID) was used which was developed by Tekkurşun, İlhan, Esentürk and Kan (2018, 95). The data gathered from the research was evaluated by using SPSS 22 package program. Frequency, arithmetic mean, standard deviation as well as, Bivariate Correlation, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis tests were used in the analysis of data. As a result, it was determined that the motivation of the athletes decreased significantly as the sports history and age increased, that the intrinsic motivations of the national athletes were significantly higher, and there was no in all dimensions of sports participation motivation in athletes with disabilities difference according to gender. It was concluded that the motivation of physical, auditory and visually impaired athletes to participate in sports was high in intrinsic motivation sub-dimension.

Keywords: Physical Impaired, Hearing Impaired, Visually Impaired, Motivation to Participate in Sports.

* Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi.
** Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi.
*** Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi.

1. Giriş

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre engelli kavramı; bireyin duyuşsal, zihinsel ve bedensel farklılıkları belirtilerek; toplumsal veya yönetsel tutum ve tercihleri sonucunda, yaşamın birçok noktasında kısıtlama ve engellerle karşılaşması durumu olarak ifade edilmektedir (WHO, 2014). Kişinin karşılaşmış oldukları kısıtlama ve engeller dört başlık altında toplanabilir. Bunlar; zihinsel, işitme, bedensel ve görme engelliliğidir (Demir ve İlhan, 2019, 157). Engel, bir bireyin günlük hayata uyumunu olumsuz yönde etkileyen bir durumdur. Uyum ise sosyal rollerin gereğinin ne ölçüde yapılabildiği ile ilgilidir. Bireyin sosyal rollerini gerçekleştirmesine yardımcı olan etkili mekanizmalarından biri de spordur (Tekkurşun ve ark., 2018, 95). Spor yapan bireylerin kendine güveni daha fazla, çevresiyle ve arkadaşlarıyla uyumu daha iyi, ruhsal sağlıkları daha dengeli ve düzenlidir (İlhan, 2010, 195).

Engelli bireylere sunulan fırsatlar çeşitliliği içerisinde etkin bir yere sahip olan spor, bireyin fizyolojik ve psikolojik yönden sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını düzenleyen, zihinsel ve motorik olarak belirli bir düzeye getiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgu olarak karşımıza çıkması nedeni ile engelli bireylerin sosyal uyumlarının gerçekleşme sürecinde spor, bir araç olarak ele alınmalıdır (İlhan, 2008, 315).

Sporun engellilerin yaşamındaki yeri oldukça önemli olmakla birlikte, spor bireylerin sağlıklı yaşamlarına katkıda bulunan, onların motivasyonunu yükselten, sosyal olarak gelişmelerini sağlayan bir kavramdır. Toplumun her kesiminden tüm bireylerin spor için zaman ayırmaları sağlıklı yaşam biçimi davranışı geliştirmeleri önemli görülmektedir (Tekkurşun ve ark., 2016, 442). Spor aracılığıyla engellilerin çevredeki kişilerle ilişkileri düzenlenir, paylaşma, özveri ve duyguları daha da gelişmiş olur, ayrıca kendilerine olan güvenlerinin de artmasına sağlamaktadır. Engelli bireylerin kendi aralarında ve diğer bireylerle iş birliği, iletişim ve paylaşım içerisinde olmaları, birlikte oyun oynamaları, sosyal etkinliklere birlikte katılmaları gerçekleşmiş olur (Özdiñç, 2005, 77). Bu durum sporcuların yaptıkları spordan zevk almalarını, spor yoluyla rehabilite olmalarını, şiddet, saldırganlık, stres gibi kavramlardan uzaklaşmalarını sağlamaktadır. Özellikle herkes için spor felsefesiyle engelli bireylerinde spora katılımının sağlanması ile anlatılan özelliklerin engelli bireylere de katkısı sağlanmalıdır (Özkatar Kaya, 2010). Kırimoğlu ve ark. (2016, 1786)'a göre, ülkemizde son yıllarda engelli sporlarına katılımında nitelik ve nicelik yönünden önemli gelişmeler gözlenmektedir. Bu gelişim engelli bireylerin içerisinde yaşadıkları toplum ile güçlü ilişkiler kurmasına destek olmaktadır (Demir ve ark, 2017, 302). Motivasyona bireyin ihtiyaçları, ilgileri, merakları gibi içsel süreçler ya da ödül, baskı, ceza gibi dışsal ve çevresel etmenler neden olabilir. Bazı kişiler içsel nedenlerle bazıları ise dışsal nedenlerle daha kolay motive olurlar (İlhan, 2009, 196). Engelli sporcular iyi motive edilmedikleri takdirde çoğunlukla yalnız bırakılmış hissine kapılmakta, öğrenme istekleri azalmakta veya öğrenmeyi bırakmaktadırlar (Deimann ve Bastians, 2010, 1; Huett, Moller, Young, Bray, ve Huett, 2008, 113; Jokelova, 2013, 189; Smith, 2008).

Engelliler için spor aktivitelerini yaygınlaştırma hareketine hizmet eden farklı araştırmaların (Tekkurşun ve ark. 2018, 95; Güvendi ve İlhan, 2017, 3879; Demir ve ark. 2017, 302; Filazoğlu ve ark. 2015, 52; Ergun, 2011, 42; İlhan ve Suveren, 2009, 38; Kabasakal, 2007; Yarım kaya ve ark. 2017, 225; Yılmaz ve ark, 2014, 28) yanı sıra özellikle üç engel durumunu ele alıp bedensel, işitme ve görme engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarını inceleyerek, hem engelliler sporunu yaygınlaştırma hizmetine hem de sporun, engelli bireylerde kendilerini ifade edebilecekleri tüm gelişmelerini destekleyen bir araç (Demir ve İlhan, 2019) olması ile de literatüre destek sağlayacağı araştırmanın önemine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma ile bedensel, işitme ve görme engelli sporcuların kendini iyi ve mutlu hissetmesi ayrıca motivasyonlarının da olumlu yönde etkilenmesinin yanında mutluluk düzeyi artan engelli sporcunun motivasyon düzeyinin de artması sporcuyla başarıya ulaştırabileceği düşünölmektedir. Ayrıca tüm engel türleri bakımından ele alınan bu araştırma da (bedensel, işitme ve görme) engelli sporcularda spora katılım motivasyon düzeyleri ile ilgili başka bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Engelli Sporcuların Spora Katılım Motivasyon Düzeyleri'ni farklı değişkenler (cinsiyet, milli sporcu olma durumu, engel türü, yaşı ve spor yılı) açısından incelenmesidir.

2.Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama modelinin kullanıldığı bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2005).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Ankara illinde farklı branşlarda en az 5 yıldır lisanslı olarak spor yapan bedensel engelli, işitme engelli ve görme engelli sporcular oluşturmaktadır. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 47'si kadın, 93'ü erkek olmak üzere toplamda 140 engelli sporcu oluşturmuştur.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgi Formu Bilgilerinin Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Erkek	93	66,4
	Kadın	47	33,6
	Toplam	140	100,0
Milli Sporcu olma durumu	Evet	61	43,6
	Hayır	79	56,4
	Toplam	140	100,0
Engel Türü	Bedensel Engel	65	46,4
	İşitme Engel	39	27,9
	Görme Engel	36	25,7
	Toplam	140	100,0

Tablo 1.'de katılımcılara ait kişisel bilgi formu bilgilerinin dağılımının belirlenmesi amacıyla frekans analizi yapılmıştır. Cinsiyete göre dağılım incelendiğinde; erkeklerin dağılımı %66,4, kadınların dağılımı ise %33,6'dır. Katılımcıların %43,6'sı milli sporcu iken %56,4'ü ise milli sporcu değildir. Engel türüne göre dağılım incelendiğinde bedensel engelli olanların oranı %46,4, işitme engelli olanların oranı %27,9 iken görme engelli olanların oranı %25,7'dir.

Tablo 2. Katılımcıların Yaş ve Spor Yaşına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Ortalama	Std. Sapma
Yaş	140	28,4	10,7
Spor yılı	140	9,7	8,5

Tablo 2'de araştırma grubunun farklı yaş aralığında ki dağılımı incelendiğinde; ortalama yaşın 28,4, standart sapmanın 10,7; farklı yıllarda spor deneyimine sahip ortalama spor yılı 9,7, standart sapması ise 8,5'tir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada katılımcılar hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" ile Tekkurşun, İlhan, Esentürk ve Kan (2018, 95) tarafında geliştirilen 22 maddeden oluşan "Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (ESKMÖ)" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Ölçeğin İçsel Motivasyon alt boyutunda 12, Dışsal Motivasyon boyutunda 5 ve Motivasyonsuzluk alt boyutunda ise 5 madde bulunmaktadır. Ölçek, tamamen katılıyorum "5 puan", katılıyorum "4 puan", orta düzeyde katılıyorum "3 puan", az katılıyorum "2 puan", hiç katılmıyorum "1 puan" olacak şekilde puanlandırılmıştır. Bu puanlama şekli ile ölçekten alınabilecek en yüksek puan 110; en düşük puan ise 22'dir. Çalışmada kullanılan Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğine verilen yanıtların tutarlılığı Cronbach alpha (α) ile incelenmiştir. Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu toplam puanının yanında İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alpha (α) puanları sırasıyla $\alpha=.94$; $\alpha=.84$; $\alpha=.88$ olarak belirlenmiştir. Ölçekteki Motivasyonsuzluk alt boyutundaki maddeler terstir (Tekkurşun, İlhan, Esentürk ve Kan, 2018, 95).

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın katılımcılarından elde edilen verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmasında SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Engeli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeğinin alt boyutlarının değişkenlere göre normal dağılıma uygunluk gösterip göstermediği Kolmogrov-Smirnov ve Shapiro Wilks testi ile incelenmiştir.

Tablo 3. Ölçek Alt Boyutlarının Normallik Testleri

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	değer	sd	p	değer	sd	p
İçsel Motivasyon	0,146	140,000	0,000	0,845	140,000	0,000
Dışsal motivasyon	0,111	140,000	0,000	0,958	140,000	0,000
Motivasyonsuzluk	0,148	140,000	0,000	0,845	140,000	0,000

Tablo 3'teki normallik testi sonuçlarına göre; engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği alt boyutları dağılımı normal dağılım göstermemektedir. Bu bağlamda normal dağılım tespit edilmediği için Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis, korelasyon analizi, spearman rho katsayısından yararlanılmıştır. Analizler SPSS paket programında yapılmış ve araştırmada istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın genel amacı ve bu amaç doğrultusunda oluşturulan alt problemlerin analizlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4. Ölçek Alt Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	S
İçsel Motivasyon	140	1,83	5,00	4,52	0,45
Dışsal motivasyon	140	1,40	5,00	3,96	0,68
Motivasyonsuzluk	140	1,00	5,00	4,27	0,70

Tablo 4'e göre motivasyon ölçeği alt boyutlarının tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde; içsel motivasyon ölçeğinin 1-5 aralığında ortalama 4,52; dışsal motivasyon ortalaması 3,96, motivasyonsuzluk alt boyutu ortalaması ise 4,27'dir.

Tablo 5. Çalışma grubunun ESKMÖ'ye ilişkin puanlarının, cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması

Cinsiyet		N	Ortalama	S	U	p
İçsel Motivasyon	Erkek	93	4,52	0,48	2081	0,643
	Kadın	47	4,52	0,38		
Dışsal motivasyon	Erkek	93	4,00	0,70	1908	0,218
	Kadın	47	3,88	0,65		
Motivasyonsuzluk	Erkek	93	4,23	0,76	2279	0,667
	Kadın	47	4,34	0,57		

Tablo 5'e göre; engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeğinin cinsiyete göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan Mann Whitney U testi sonuçları verilmiştir. Buna göre erkeklerin içsel motivasyon alt boyutu ortalaması 4,52, kadınların ortalaması da 4,52'dir. Erkeklerin dışsal motivasyon alt boyutu ortalaması 4, kadınların ise 3,88'dir. Motivasyonsuzluk alt boyutu için ise erkeklerin ortalaması 4,23, kadınların ortalaması 4,34'tür. Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği alt boyutlarının hiç birisi cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Diğer bir ifade ile cinsiyetin motivasyon üzerinde bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6. Çalışma grubunun ESKMÖ'ye ilişkin puanlarının, milli sporcu olma değişkenine göre karşılaştırılması

Milli Sporcu olma durumu		N	Ortalama	S	Sıra Ortalaması	U	p
İçsel Motivasyon	Evet	61	4,62	0,35	71,62	1919	0,039*
	Hayır	79	4,45	0,51	68,28		
Dışsal motivasyon	Evet	61	4,02	0,62	73,48	2244	0,486
	Hayır	79	3,91	0,72	64,60		
Motivasyonsuzluk	Evet	61	4,37	0,69	69,49	1969	0,062
	Hayır	79	4,18	0,71	72,49		

*p<0,05

Tablo 6'da engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeğinin milli sporcu olma durumuna göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan Mann Whitney U t testi sonuçları verilmiştir. Bu bağlamda milli sporcu olanların içsel motivasyon ortalaması 4,62, milli sporcu olmayanların ise 4,45'tir. Milli sporcu olanların dışsal motivasyon düzeyi 4,02, milli sporcu olmayanların ise 3,91'dir. Milli sporcuların motivasyonsuzluk ortalaması 4,37 iken, milli sporcu olmayanların ortalaması 4,18'dir. Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği alt boyutlarından motivasyonsuzluk ile dışsal motivasyon alt ölçeği milli sporcu olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermezken ($p>0,05$), içsel motivasyon alt boyutu milli sporcu olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Milli sporcu olanların içsel motivasyon düzeyi milli sporcu olmayanlardan anlamlı derecede daha büyüktür.

Tablo 7. Çalışma grubunun ESKMÖ'ye ilişkin puanlarının, yaş değişkenine göre karşılaştırılması

		İçsel Motivasyon	Dışsal motivasyon	Motivasyonsuzluk
Yaş	r	,055	-,152	,251**
	p	,522	,074	,003

Tablo 7'de engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği ile yaş arasındaki ilişkinin belirlenmesi için korelasyon analizi yapılmıştır. Buna göre içsel motivasyon ve dışsal motivasyonun yaş ile aralarında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmazken, yaş ile motivasyonsuzluk arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Yaş ile motivasyonsuzluk arasındaki ilişki pozitif yönlü olup %25,1 düzeyindedir. Yaş arttıkça motivasyonsuzluk düzeyinin arttığı söylenebilir.

Tablo 8. Çalışma grubunun ESKMÖ'ye ilişkin puanlarının, spor yılı değişkenine göre karşılaştırılması

		İçsel Motivasyon	Dışsal Motivasyon	Motivasyonsuzluk
Spor yılı	r	0,093	-0,106	0,176*
	p	0,278	0,214	0,038
	N	139	139	139

Tablo 8'de engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği ile spor yapma süresi arasındaki ilişkinin belirlenmesi için korelasyon analizi yapılmıştır. Buna göre spor yılı ve motivasyonsuzluk arasında %17,6 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki varken, spor yılının, içsel motivasyon ve dışsal motivasyon arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 9. Çalışma grubunun ESKMÖ'ye ilişkin puanlarının, engel durumuna göre karşılaştırılması

		N	Ortalama	S	Sıra ortalaması	KW	p
İçsel Motivasyon	Bedensel Engel	65	4,51	0,40	67,95	1,357	0,507
	İşitme Engel	39	4,48	0,57	68,53		
	Görme Engel	36	4,60	0,40	77,25		
	Total	140	4,52	0,45	-		
Dışsal motivasyon	Bedensel Engel	65	3,89	0,66	65,99	3,043	0,218
	İşitme Engel	39	3,95	0,61	68,87		
	Görme Engel	36	4,09	0,78	80,40		
	Total	140	3,96	0,68	-		
Motivasyonsuzluk	Bedensel Engel	65	4,39	0,73	79,92	7,006	0,030*
	İşitme Engel	39	4,27	0,49	64,90		
	Görme Engel	36	4,03	0,81	59,57		
	Total	140	4,27	0,70	-		

*p<0,05

Tablo 9'da engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeğinin engel durumuna göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının tespiti için yapılan Kruskal Wallis analizi sonuçları verilmiştir. Bu bağlamda içsel motivasyon için bedensel engellilerin ortalaması 4,51, işitme engellilerin ortalaması 4,48 iken görme engelli olanların ortalaması 4,52'dir. Dışsal motivasyon için bedensel engellilerin ortalaması 3,89, işitme engellilerin ortalaması 3,95 iken görme engelli olanların ortalaması 4,09'dur. Motivasyonsuzluk için bedensel engellilerin ortalaması 4,39, işitme engellilerin ortalaması 4,27 iken görme engelli olanların ortalaması 4,03'tür. Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeğinin içsel ve dışsal motivasyon alt boyutları engel türüne göre anlamlı düzeyde farklılık göstermezken ($p>0,05$), motivasyonsuzluk alt boyutu engel türüne göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p>0,05$). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalara göre bedensel engellilerin motivasyonsuzluk düzeyi, görme engelli bireylerin motivasyonsuzluk düzeylerinden anlamlı derecede daha büyük iken diğer gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmamaktadır.

4. Tartışma

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, engelli bireylerin cinsiyetleri ile spora katılım motivasyon ölçeğinin alt boyutlarından elde edilen puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Diğer bir ifade ile cinsiyetin motivasyon üzerinde bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Başka bir deyişle ise kadın ve erkeklerin içsel ve dışsal motivasyonları ile motivasyonsuzluk alt boyutu ortalamalarının aynı düzeyde olduğu şeklinde yorumlanabilir, çünkü motivasyon, spor gibi eğitsel hazırlık içeren uğraşlarda engelli bireye yön veren güçlü bir belirleyici olduğu düşünülebilir. Bütün bireylerin cinsiyet farkı gözetmeksizin desteklenmeleri motivasyonlarını etkileyecek, spora katılımı ve devamlılığın sağlaması için önemli olacağı ifade edilebilir. Literatürde yer alan çalışmamızın bulguları ile benzerlik gösteren; Demir ve İlhan (2019, 157) da görme engelli bireylerin spora katılım motivasyonları ile cinsiyet değişkeni arasında bir farklılık tespit edilmemiştir. Seçen (2005)'in araştırma görevlileri üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında cinsiyet ve motivasyonlarına etki eden faktörler arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır. Araştırmamızın bulgularından farklı sonuçlara ulaşan; Kirel (1999, 115), Eroğlu (2007), Yılmaz (2007) ve Gülbahçe ve ark. (2018, 82) yapmış oldukları çalışmalarda cinsiyet ile motivasyon arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Engelli sporcuların milli olma değişkenine göre, Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği alt boyutlarından motivasyonsuzluk ile dışsal motivasyon alt ölçeği milli sporcu olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermezken ($p>0,05$), içsel motivasyon alt boyutu milli sporcu olma durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Milli sporcu olanların içsel motivasyon düzeyi milli sporcu olmayanlardan anlamlı derecede daha büyüktür. Milli sporcuların içsel motivasyon düzeylerinin yüksek

olması onların sahip olduğu milli duygulardan kaynaklı olabileceği varsayılabilir. Literatürde Yıldırım, (2000, 167) yaptığı çalışmada okul devamsızlığı arttıkça akademik başarının düştüğü sonuçlarına ulaşılmıştır.

Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği ile yaş değişkeni incelendiğinde, içsel motivasyon ve dışsal motivasyonun yaş ile arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmazken, yaş ile motivasyonsuzluk arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. Yaş arttıkça motivasyonsuzluk düzeyinin arttığı söylenebilir. Literatüre bakıldığında Akpınar ve Şahin (2016, 197)'da farklı yaş grubundaki ortopedik engelli bireyler üzerine yaptığı araştırma da engellilerin yaşları ilerledikçe öfke kontrolünü daha iyi sağladıkları uyumlarının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmanın yaptığımız araştırmadan farklı sonuçlar çıkmasının temelinde araştırmamıza katılan sporcuların benzer yaş aralıklarında bulunmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği ile spor yapma süresi değişkenine göre, spor yılı ve motivasyonsuzluk arasında %17,6 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki varken, spor yılının, içsel motivasyon ve dışsal motivasyon arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$). Alanyazında; engel türü ne olursa olsun hareket etme, egzersiz yapma, sportif etkinliklere katılma bireye haz vermekte, hareket etmekten duyulan hazda bireyin yaşam motivasyonunu artırmaktadır (Aygün, 2004). Bu yüzden de spor yapma süresi arttıkça beraberinde ilerleyen yaşla birlikte motivasyonsuzlukta artacaktır. Literatürde yer alan Demir ve İlhan (2019, 157)'in çalışmasında, araştırmamızla paralel sonuca ulaşılmış, spor yaşı ile motivasyonsuzluk faktörü arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı farklılık saptanmıştır.

Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeğinin engel durumuna göre incelendiğinde, içsel ve dışsal motivasyon alt boyutları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmazken ($p>0,05$), motivasyonsuzluk alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Bedensel engellilerin motivasyonsuzluk düzeyi görme engelli bireylerin motivasyonsuzluk düzeylerinden anlamlı derecede daha büyüktür. Bedensel engelli öğrenciler ile kıyaslandığı zaman işitme ve görme engelli öğrencilerin puanlarının düşük olması onların gerek sosyal gerekse de kuramsal derslere uyum sorunlarının yüksek olması ve daha fazla iletişim sorunu yaşadıklarından kaynaklandığı varsayılabilir. Literatürde yer alan araştırmalarda da işitme engelli bireylerin akademik başarılarının düşük olduğu (Lieu, 2015, 1011), okuma-yazma konusunda sorunlar yaşadıkları (Makaraoğlu, 2012, 53), görme engelli bireylerin de bilgi edinme süreçlerinde önemli sorunlar yaşadıkları (Gürsel, 2010,217) belirtilmektedir. Aydın (2012, 93) tarafından yapılan araştırmada Türkiye'de üniversite öğrencisi olan görme engelli öğrencilerin bilgiye ulaşma konusunda sorunlar yaşadıkları, özellikle üniversite kütüphanelerinin görme engelli öğrencilere yönelik donanımlarının yetersiz olduğu saptanmıştır.

5. Sonuç

Sporculuk yılı ve yaş arttıkça sporcularda motivasyonsuzluğun anlamlı şekilde arttığı, milli sporcuların içsel motivasyonlarının anlamlı şekilde yüksek olduğu ve engelli sporcularda spora katılım motivasyonunun tüm boyutlarında cinsiyete göre bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak ise; bedensel, işitme ve görme engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının içsel motivasyon alt boyutunun yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akpınar, R. B., ve Şahin, G. Ortopedik Engelli Bireylerin Öfke İfade Biçimleri, Benlik Saygıları ve Yaşam Doyumları. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(3), 197-209.
- Aydın, A. (2012). Görme Engelli Üniversite Öğrencilerinin Bilgi Erişim Sorunları Üzerine Yapılmış Bir Araştırma. *Bilgi Dünyası*, 13 (1), 93-116.
- Aygün, Ö. (2004). *Zihinsel Engellilerde Antrenman Öncesi ve Motorik Performansın Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Deimann, M. ve Bastiaens, T. (2010). The role of volition in distance education: an exploration of its capacities. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 11(1), 1-16.
- Demir, G. T. ve İlhan, E. L. (2019). Spora Katılım Motivasyonu: Görme Engelli Sporcular Üzerine Bir Araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 157-170.
- Demir, G. T., İlhan, E. L., Cicioğlu, H. I. ve Kabak, S. (2017). Headmaster and Teacher Opinions for Special Olympics Young Athletes Program. *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport/Science, Movement and Health*, 17(2), 302-311.
- Ergun, N. (2011). Bedensel Engellilerde Sportif Aktiviteler ve Klasifikasyon. *Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Kongre Kitabı*, 42-47.
- Eroğlu, S. (2007). *Toplam kalite yönetimi uygulanan ortaöğretim kurumlarında öğretmenlerin örgütsel adanmışlık ve motivasyon düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Filazoğlu-Çokluk, G. Kırmoğlu, H., Öz, AŞ, İlhan E.L (2015). *International Journal of Science Culture and Sport*, (IntJSCS), 11 (3), 52-58
- Gürsel, O. (2010). *Görme yetersizliği olan öğrenciler ve özel eğitim içinde*. 2. Baskı. Ankara: Pegem Akademi, 217-249.

- Gülbahçe, Ö., Tozoğlu, E., Bayraktar, G., Dursun, M., ve Gülbahçe, A. (2018). The Analysis Of Relation Between Different Variables And University Students' motives For Participation In Sports. *European Journal of Physical Education and Sport Science*.
- Güvendi, B., ve İlhan, E. L. (2017). Effects of adapted physical activity applied on intellectual disability students toward level of emotional adjustment, selfmanagingand the socialization: Parent and teacher interactive research. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3879-3894.
- Huett, J. B., Moller, L., Young, J., Bray, M., ve Huett, K. C. (2008). Supporting the distant student: *The effect of ARCS-based strategies on confidence and performance*. *Quarterly Review of Distance Education*, 9(2), 113-126.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocuklarda Beden Eğitimi ve Sporun Sosyalleşme Düzeylerine Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 315-324.
- İlhan, L. (2009). Voleybolda servis becerisi öğretimine motivasyonel bir yaklaşım. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 3 (3), 196-203.
- İlhan, E. L. (2010). Hareketsiz Yaşamlar Kültürü ve Beraberinde Getirdikleri. *Milli Produktivite Merkezi Verimlilik Dergisi*, 3, 195-210.
- İlhan, L., ve Suveren, S. (2009). Zihinsel Engelli Çocuğu Olan Anne-Babaların Çocuklarının Özel Eğitimleri Sürecinde Beden Eğitimi Ve Spor Etkinliklerine Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 38-48.
- Jokelova, A. (2013). ARCS motivational model: Theoretical concepts and its use in online courses. In 2013 IEEE 11th International Conference on Emerging eLearning Technologies and Applications (ICETA), 189-194.
- Kabasakal K. (2007). *Zihinsel Engellilik, Zihinsel, Ruhsal, Duygusal Engellilik*. Konya: Lokomotif Medya, Üminat Ofset Matbaası.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kirel, Ç. (1999). Esnek çalışma saatleri uygulamalarında cinsiyet, iş tatmini ve iş bağımlılığı ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 28(2), 115-136.
- Kırımoglu H., İlhan E. L., Kayihan G., Aksoy U. M. ve Yılmaz A. (2016). Evaluation of dissociative life of male athletes in some disability sportive branches. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 1786-1791.
- Lieu, J. E. (2015). Management of children with unilateral hearing loss. *Otolaryngologic Clinics of North America*, 48, 1011-1026.
- Makaraoğlu, B. (2012). İşitme engelli yetişkinlerin Türkçe biçim bilimi farkındalığı. *Dil ve Edebiyat Eğitim Dergisi*, 1(3), 53-63.
- Özdiñç Ö. (2005). Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri. Ankara Üniversitesi Yayınları, *Spor Metre Dergisi*, 3(2), 77-84.
- Özkatar Kaya, E. (2010). *18-25 Yaş Arası İşitme Engelli Sporcuların Stres ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Smith, R. (2008). *Motivational factors in e-learning*. George Washington University. <http://el-gor.at/elearn/Medien/Motivation.pdf>.
- Tekkurşun, D. G., İlhan, E. L., Esentürk, O. K., ve Adnan, Kan (2018). Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği (Eskmö): Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 95-106.
- Tekkurşun Demir, G., Yılmaz, A., Esentürk, O. K., ve İlhan, E. L. (2016). Why does my child swim Mechanism of parent guidance. *Science, Movement and Health*, 16(2), 442-448.
- Who (2014). *Management of Substance Abuse Unit. Global status report on alcohol and health*. World Health Organization.
- Yıldırım, İ. (2000). Akademik başarıyı yordayıcısı olarak yalnızlık sınav kaygısı ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 167 - 176.
- Yarımkaya E., İlhan E., L., Karasu N. (2017). Akran Aracılı Uyarlanmış Fiziksel Aktivitelere Katılan Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Bireyin İletişim Becerilerindeki Değişimlerin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(2), 225-252.
- Yılmaz, E. (2007). *Ortaöğretimde ingilizce derslerinde öğrenci başarısında motivasyonun rolü: Bartın ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Yılmaz, A., Şentürk, U., ve Ramazanoğlu, F. (2014). Bedensel Engellilerde Spor Konulu Araştırmaların İçerik Analizi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, 9(1-2), 28-43.